

ՀԱՆԳԵՍ ԱԶԳԱՅԻՆ

Կը հրատարակուի Չորեքշաբթի և Շաբաթ օրերը: Տարեկան գինն է մեկ լիրա օսմանեան: Մէկ թէքքը 40 փարա արծաթ: Նամակ կամ ուրիշ գրութիւն պէտք է ուղղել Առ. Մ. Գալիամաճեան Կոստանդնուպոլիս, Մերձան ջարդի Բիւշտի հեֆէնտի խանի տակ Մ. Կ. Սարգեանի տպարանը:

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 125

1880

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 31 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

1881

Տարի մ'ալ անցաւ մեր կենաց շրջանին վրայ: Դեռ անցեալին, որ ներկայ էր և ապագան եղաւ ներկայ:

Շատ դիւրին է ըսել՝ դեռ անցեալին ու անցեալ եղաւ, ինչպէս դիւրին է ըսել առեւ մ'ընկաւ, արեւ մը մարեցաւ, չէնք մը կործանեցաւ և ամալ մ'անցաւ:

Բայց ազգաց և ժողովրդոց համար թե՛ թե կերպով չեմք կրնար ըսել թէ ներկայ մ'անցաւ և ժամանակի անհունութենէն ապագայ մ'ալ պակսեցաւ, որովհետեւ ժամանակի կոշտածը պարզ իր մը չէ, այսինքն, տերեւ կամ ամալ մը չէ:

Գացածն անցեալի մը ծնունդն ու ապագայի մը ներկան էր, որ իր հետը կը տանի շատ մը փայլուն յոյսեր և գեղեցիկ խոստումներ, որ սակայն իրականութիւն չը դառնան, և տհա՜ գային ու անցան ապարգ

ստուերի մը պէս, զոր ապագայ կը կարծէինք:

Կանցնին տակաւին շատ մը տարիներ ալ առանց բաղձալի հետեանքի և առանց իրական ապագայի, եթէ այսպէս մեր յուսոյ խարխիսն ստուեր միայն լինի:

Հոս է աւառիկ խնդրոյն հոգին, զոր անշլաց պարտիմք տեսնել, և հասկնալ թէ ո՛ւր կը կոխեմք և դէպ ո՛ւր կ'առնու՞մք մեր քայլերն — արդեօք իրական յոյսերու՞ թէ ստուերի մէջ:

Սոյն հարցման պատասխանը շատ դիւրաւ կը գտնեմք, եթէ անցեալին վրայ սկնարկ մը դարձնեմք տեսնելու համար թէ պղատոնական յոյսերով արդեօք անցուցինք մեր ժամանակը, թէ՛ ստոյգ և իրական ապագայի մը անհրաժեշտ միջոցներն ի դործ դնելով:

Եթէ վեր առնու՞մք մեր ազգային ներքին կենաց վարագոյրն, ուր պատկերացեալ կը գտնեմք մեր բուն վիճակն, ուրկէ՛ դըժ

ուար չէ մտկաբերել ապագան, որ հարկաւ ներկայէն կառնու իր ծնունդը՝ ներկայէն՝ որ ապագայ էր անցեալի մը, շատ Եփեսոս կը տեսնեմք:

Սակայն եթէ ոչ անօգուտ՝ դռնէ աւելորդ աշխատութիւն մը կը համարիմք աստ վերստին պարզել մեր բուն ներքին կենաց պատկերն, որ դադանիք մը չէ, և զոր արդէն պարզած եմք յաճախ «Մեր պէտքերը» «Խնդիր ներքին վերակազմութեան», «Հայք և Եւրոպա» և «Վեղալին քաղաքականութիւն» մականգրոյն ներքեւ մեր հրատարակած կրկին և կրկին ընդարձակ տեսութիւններովն, որ իրաց բուն վիճակը կը բացատրեն:

Հոն ուրիշ բան չեմք տեսներ, բայց յոյս մը միայն, և անկէ անդին դրեթէ ոչինչ:

Յուսով, ապրիլ, է՛հ, այդ է աւասիկ մեր բոլոր գործունէութեան առանցքն, ընդ որ կը դառնայ Հայուն քաղաքականութիւնն, եթէ երբեք կրնայ քաղաքականութիւն կոչուիլ:

Այսպէս կըսեմք, զի չունիմք ազգային որոշ քաղաքականութիւն:

Յուսալ, ի՛նչ քաղցր ակնկալութիւն, որպիսի հեշտալի երազ և ո՛րքան անհուն մխիթարութիւն ամեն անոնց համար՝ որ Ովկէանու ալէկոծութեան մէջ հեռուէն անցնող թռչունի մը հետքը կը տեսնեն, կամ անոնց համար՝ որ դերութեան ժանգոտած շղթաներու մէջ փրկութեան աղօտ նշոյլ մը կը նշմարեն, և կամ անոնց համար՝ որ հարցունքներու պէս աստեղց ընթացքէն և տեւրենքներու շարժումէ հմայութիւններ կընեն և իրենց գործոց յաջողութիւնն այսպէս անհաստատ յոյսերէ կակնկալեն:

Ըսել չեմք ուզեր թէ ազգերն ու ժողովուրդները պէտք չէ որ յուսան:

Յոյսն անկեալ ազգաց ներշնչանքն է, բայց ո՛ր յոյսը. — մինակ այն կենդանի և իրաւեան յոյսն՝ որ բեղմնաւոր ներկայի մը վրայ

հիմնեալ է, այսինքն այն դեղեցիկ յոյսն՝ որ միայն օտարի վրայ դրուած չէ, այլ ներքին կենաց և ինքնօգնութեան վրայ հիմնուած է:

Սակայն մեր յոյսը շատ տարբեր է. Հայն իր յոյսը գրեթէ միայն օտարին վրայ կը դնէր, օտարին, որ միշտ օտար է, և բնաւ իմաստութիւն չէ մեր բոլոր յոյսն օտարին վրայ կեդրոնացնել, օտարէն ակնկալել մեր ապագան և մեր փրկութեան համար օտարին արդարասիրութեանն և բարիկամեցողութեանն ապաւինիլ միայն՝ յուսալով և սպասելով թէ օտարը գործէ և մեք մնամք անշարժ ու անտարբեր նոյն իսկ մեր կենսական շահուցն առջև, առանց երբեք պատրաստուելու և առանց երբեք լռին և միակերպ փութալանութեամբ ի գործ դնելու այն անհրաժեշտ պէտքերն՝ որ ստոյգ և իրական ապագայի մը կենսական տարերքը կը կազմեն:

Երբեք եմք հասկնել արդեօք թէ պատրաստականութենէ զուրկ չգտնուող ժողովուրդներ միայն կրնան դէպքերէ օգուտ քաղել, քաղաքակրթութեան բարիքները վայելելու անժխտելի իրաւունք ունենալ, այլոց բարեկամութեանը վրայ յոյս դնել, և վերջապէս՝ այն ժողովուրդները կըսեմք, որ իրենց գործոց վրայ դիւանագիտական լեզուէ իրօք հասկցող անձինք գլուխ ունին, և որք ի հարկին քնանալու և քնացնելու եղանակը գիտեն, գործելու ատենը խօսելով չեն անցներ և պէտք չեղած ատենն ուշադրութիւն արթնցնեն անքաղաքագիտութիւն կը համարին:

Չեմք ուզեր դատել և դատապարտել մեր ազգային գործոց գլուխ գտնուող անձինքն, որ լաւ եռանդ ունին, բայց չեմք ալ ուզեր չնշանակել այնպիսի կէտեր, զորս անօգուտ չեմք համարիր ազգային շահուց տեսակէտով, մանաւանդ երբ տարեգլխոյ առթիւ սոյն տեսութիւնը կընեմք:

Թողումը անցեալն, և կըսեմք, եթէ գտնէ Պէրլինի դաշնադրութենէն ի վեր ժամանակին յարմար քաղաքականութեան մը հետեւէինք, և եթէ, կըսեմք, մանաւանդ մի և նոյն ժամանակ ներքին խնդրոց կարգադրութեամբ դադարէինք, միթէ այսօրուան պէս երերուն և տագնապալի կացութեան մը մէջ կը գտնուէինք. — ընթերցողաց կը թողումը դատել :

Պէտք չէ սակայն վճատիլ անցելոյն անյաջողութենէն, որ թէպէտ յաւալի պարագայ մ'է, բայց կրնամք տակաւին օգուտ քաղել այնպիսի դէպքերէ, որոցմով յղի է ժամանակն, ուստի յուսահատութիւնը պէտք չէ լինի մեր նշանաբանն, այլ պէտք է որ յոյսը նախ մեք մեր վրայ և մեր գործոցը մէջ դնեմք :

Աւասիկ երկու ամիս է որ մեր վարչութիւնն իր պաշտօնին սկսաւ. աղատ Թողինք զայն մինչև հիմա. բայց այսուհետեւ պէտք է որ քննադատեմք զինքն, երբ տեսնեմք թէ հանրական խնդրոց մէջ թուլութեամբ կը վարուի :

Վարչութենէն մեր սպասածն ազգային ներքին խնդրոց մասին ազդու և արագ առնորէնութիւն է. հետեւաբար մասնաւոր խնդիրներ պէտք չէ որ խը ուշադրութեանն առարկայ լինին :

Հոս կը վերջանայ մեր ըզձից լրումն, որ հարկաւ Ազգին միակ փափաքն է :

Արդ, կը փափաքեմք որ 1884 տարին ալ իր նախորդացը պէս մեր Ազգին համար միայն փայլուն յոյսերով սկսելով՝ դարձեալ պղատոնական յոյսերով չվերջանայ, այլ իրականութիւն դառնն մեր իղձերը բուն իսկ մեր ջանքերովն ու զոհողութիւններովը, զորս իւրաքանչիւր ոք պարտի կատարել ճշմարիտ և անկեղծ ազգասիրութեամբ և հայրենասիրական աշխոյժ եռանդով, որում գեղեցիկ օրինակը կընծայեն մայրաքաղաքիս

Յայներն իրենց ազգային բարեպաշտական և կրթական ձեռնարկութեանցը նկատմամբ :

Ահա այսպէս անցելոյն վրայ փոքր ինչ տեսութենէ մը յետոյ՝ Լոյսն իր բոլոր ընթերցողացն ու համայն հեռաւոր և մերձաւոր ազգայնոց կը վստօյ երջանիկ և բարեյաջող տարի բարեմաղթել և իւր շնորհակալիքն յայտնել թէ մայրաքաղաքիս, թէ դաւառաց և թէ Տփղիսի ու Եւրոպիոյ քաղաքացի մէջ բնակեալ այն ամեն ազնիւ ազգայնոց՝ որ բաժանորդագրութեամբ հետզհետէ կը բարեհաճին քաջալերել զինքն իր ընթացիցը մէջ և ապահովել նորա շարունակութիւնն, որ ազգայնոց ուսումնասիրութեանն ապացոյցներէն մին կրնայ համարուիլ :

ՌՈՒՍԱՀԱՅՐ ԵՒ ԹՐԻԱՀԱՅՐ

Այն բաղդատութիւնը՝ զոր կուզեմք դնել Ռուսահայոց և Թրքահայոց միջև, բացի ազգասիրական տեսակէտէ՝ ուրիշ նպատակ չունի երբեք :

Թրքահայոց մէջ ազգասիրական շարժումը դրեթէ հողելոյս Յակոբոս պատրիարքին առաջին պատրիարքութեան թուականէն կըսկըսի և մինչև Սահմանադրութեան հաստատման թիւնը թէպէտ գործերը կանոնաւոր ընթացք մը չունէին, սակայն ազգայնոց սըրտին մէջ գործնական ազգասիրութեան ոգին բաւական զօրաւոր էր, և ահա այս պատճառաւ ալ Սահմանադրութենէն առաջ վարժարանաց վիճակն՝ եթէ ոչ ընդհանրապէս՝ դէթ ի մասնաւորի՝ այնքան ամուլ չէր, և ազգային ոլորտից մասին ժողովուրդն անտարբեր չէր գտնուէր :

Այս ոգին փոխանակ օր ըստ օրէ զօրանալով՝ կը տեսնեմք որ երթալով տկարանալու և պակսելու վրայ է. կամ սանկ ըսեմք. Ազգին դրամական ծառայութիւն ընող անձանց թիւը բաղդատաբար աւելի նուազած է :

Այս պարագան գործնական ազդասիրութեան մեր մէջ տակաւին ընդհանրացած չըլլալուն յայտնի ապացոյց մ'է :

Թողումք սա կէտը թէ Թրքահայք ո՛րչափ արդեօք մասնակցած են կրթական ընկերութեանց ի նպաստ՝ որ նուիրատուաց տուամարին մէջ մեծ տեղ մը չբռնէր, թողումք վարժարանաց վիճակին, որ քաջալերական չէ. թողումք ազգային արոց մասնակցողաց թիւն՝ որ 2000ը չանցնիր, թողումք լրագրական վիճակին, որ բայցատրութեան պէտք չունի, նոյնպէս թողումք վարժապետաց կացութիւնն՝ որ ինքնին յայտնի է, և ահա կուգամք հարցնելու թէ սովելոց ի նպաստ ո՛րքան դրամ նուիրած են. —

— Եթէ մեր գիտցածն ստոյգ է, ցաւելով կրսեմք թէ Պօլսեցւոց նպաստն հազիւ 4000 ոսկւոյ կը հասնի :

Կը հետեւի ուրեմն թէ Թրքահայք գործնական ազդասիրութեան մէջ ետ մնացած և սակայն խօսքով ազդասիրութեան մէջ յառաջ գնացած են :

Իսկ Ռուսահայք, որոց համար կըռուի թէ գաղափարաց մասին ճշիւալ վիճակի մէջ են, կը տեղեկանամք թէ վարժարանաց յառաջադիմութեան համար դրամ չեն խնայեր երբէք, ինչպէս նաև ազգօգուտ հրատարակութեանց մասին՝ որ բազմաթիւ տարաւ աւելի քաջալերութիւն կը գտնեն, կանոնաւոր թատերակոն ներկայացումներ կը տրուին, վարժապետութիւնը կը քաջալերուի և ձեռնհաս վարժապետաց և կարող գրագիտաց թիւն օր ըստ օրէ կը շատնայ ի Ռուսահայս և գործնական ազդասիրութեան ոգին անդ աւելի կը զօրանայ :

Ասկէ զատ՝ Թրքահայոց բարոյական և ուսումնական պիտոյիցն օգնելու համար ալ Ռուսահայոց սրտին մէջ նոյնպէս ազդասիրութեան աղիւ ոգին արծարծած է, որոյ գեղեցիկ ապացոյց կը համարուի թէ կրթա-

կան ընկերութեանց ըրած դրամական նըպաստնին, որոյ գումարը Թրքահայոց նուիրածէն շատ աւելի է, և թէ ի նպաստ սովելոց նուիրած գումարնին, որ Թրքահայոց նպաստին քառապատիկը կամ հնգապատիկն աւելի է :

Ի՛նչ է առոր պատճառն, արդեօք Ռուսահայոց նիւթական կարողութիւնը Թրքահայոց կարողութեանէն բազմաթիւ անգամ աւելի՞ աղէկ է. — կրնայ այդպէս լինիլ. բայց լուր խնդիրը նիւթական բարեկեցութեան վրայ չէ :

Կրնայ մէկու մը նիւթա՛յան կարողութիւնը շատ համեմատ լինիլ, սակայն և միևնոյն ժամանակ չուղէր որ իր ազդասիրական պարտականութեանը մասին անտարբեր գտնուի, ինչպէս անտարբեր կը գտնուին այնպիսի անձինք, որ թէպէտ մեծագումար դրամ ունին, որ թէպէտ զեղլս ու շուայլ կեանք կը վարեն, յումարէտու մեծաքանակ դրամներ կը մոխեն, բայց և այնպէս ազգօգուտ ձեռնարկութեանց համար Յ փարայ տալ չեն ուզեր :

Գործնական ազդասիրութիւնն հարստութեան չնայիր, այլ զգացման ճօխութեան :

Դանձանակին մէջ երկու լուրջ ձգող որբւարի կ'ինն աւելի առատ նուիրեց, որովհետեւ նորա զգացումը շատ ճօխ էր, և որովհետեւ ի՛նչ որ ունէր, սրտանց նուիրեց :

Անոնք որ ազգօգուտ նպատակներու համար Յ փարայ տալ չեն ուզեր, արդեօք ո՛րքան աւելորդ ծախքեր չեն ըներ :

Եթէ այն աւելորդ ծախսոց մէկ մասն ալ ազգային պիտոյից յատկացնեն, դարձեալ բաւական մեծ գումարներ կրնան դուրս ածել. սակայն ինչպէս ըսինք, մեր մէջ գործնական ազդասիրութեան զգացումը շատ նուազ է, և առոր հակառակ՝ խօսքով ազդասիրութիւնը շատ յառաջ գնացած է :

Ահա ասոր համար է որ մեր մէջ ամեն բան կաղնի կաղնի և շատ ծանր կերթայ, և կամ բնաւ բան մ'ալ չըլլար :

Ա.ԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՅ

Այսօր վերստին առիթ կունենամք մեծարոյ ազգայնոց դժարատւութիւնն հրաւիրելու յիշեալ բարեպաշտական հաստատութեան մէջ պատասպարեալ 600ի չափ տարաբազդ անձանց վրայ՝ որք տկար և թշուառ արարածներ ըլլալով՝ Գրիստոնէութեան գերագոյն Հեղինակին սա խօսքը կը յիշեցնեն «մերկ էի և զգեցողցի՞ք զիս» . «ծարաւի էի և արբուցի՞ք զիս» . «քաղցեալ էի և կերակրեցի՞ք զիս» . «հիւանդ էի և եկիք տեսի՞ք զիս» և այլն :

Եւ ո՞յք են այդ 600ի չափ անձինքը. — նոյն իսկ Գրիգորոս ըսած մերկ , քաղցեալ , ծարաւի , հիւանդ , թշուառ , անտէր և անօգու անտերունջ արարածներն , որք մեր եղբարքը , մեր հայերը , մայրերը , քոյրերն ու զաւակունքն են , և որք հասարակաց դժութեանն ու օգնութեանը կը կարօտին :

Ամեն ատեն՝ մանաւանդ այսպիսի օրեր յիշեալ թշուառներն յիշել և դանոնք մխթարելը մեր ամենուս ալ քրիստոնէական և ազգասիրական պարտականութիւնն է : Ուստի երբ տարեգլխոյ և Ծննդեան տօնի առթիւ մեր ընտանեացն ու զաւակացը վրայ մեր պարտականութիւնը կը կրկնապատկեմք , յիշեմք թէ Եէտի-Գուլէի դուրսը Ս. Փրկչի վանք մ'աւնիմք , ուր 600ի չափ պատասպարեալներ կան , որք ամեն ժամանակէ աւելի մեր խնամոցը կը կարօտին , զի տէրութենէն ՀՍ.Յ չունին և ՄԻՍ չունին :

Օգնեմք ուրեմն , մխթարեմք դանոնք և ողորմիմք , որովհետեւ տալը մեծ երանութիւն է մարդուս :

Անմահ հանճար մը , Վ. Հիւլօ , դարուս փիլիսոփայ — բանաստեղծը կըսէ « ողորմութիւնն աղօթից քոյրն է » :

Արդ , կարելի՞ բան է որ տօնի օրերը ցնծութեամբ և անդորր սրտիւ անցնեմք , երբ ձայն մը կը հնչէ մեր սրտին՝ « հայրդ , մայրդ , եղբայրդ , քոյրդ և զաւակներդ մխթարութեան կարօտ են » :

Վերջապէս՝ թէ քրիստոնէական և թէ ազգասիրական տեսութեամբ պարտաւոր եմք յիշեալ թշուառ արարածներն այս միջոցիս առաւել ևս մխթարել , օգնել նոցա և աղնիւ զգացմամբ ողորմիլ :

Ա.ԶԳ. ԵՒ ՄԱՍՆԱՍԻՈՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

(ՏԵՒ. ԲԷ - 123)

Մեր թողոյքն վարժարաններէն յուսացուած որդիւնը չափանուելուն գլխաւոր պատճառն ուրիշ բան չէ , բայց եթէ ներկայ տարտամ և ոչ — գործնական դրութիւնը :

Խնդրոյ մը սկզբունքին վրայ խորհելու համար ժողով կաշուած մարմիններու պէտք կը հասկնամք , բայց որչափ մը գործադրելու և վարժարան կառավարելու համար ժողովական դրութիւնը բնաւ չեմք կրնար հասկնալ . ուր մնաց որ ժողովականք ալ՝ թէ և ազգասէր և թէ պէտք եւանդուն՝ սակայն անթույլ պաշտօնեաներ են , որք հարկաւ մինչև մէկ տարեման մը կրնան աշխատիլ :

Ուստի բուն խնդիրն այն չէ որ դաստիարակութեան համար որոշ դրութիւն և պարտաւորիչ հրահանգներ դեռ դժուած չեն . ազոնք կրնան զբժուիլ և կրնան որոշուիլ . բայց խնդրոյն հոգին ազոնք չեն և հետևաբար զազոնք զծելով և որոշելով չվերջանար . բուն խնդիրը գործադրութեան վրայ է :

Թող խնդրոյ սկզբունքն որոշելու և գործադրութիւնն հրահանգելու համարաւոր մարմինք թուակ չստանան , բայց գործադիր պաշտօնեաց պէտք է որ թուակ ստանան , որովհետեւ ազոնց պաշտօնին բնութիւնը կը պահանջէ որ ամեն ատեն իրենց գործին զուխը դառնուն , պաշտօն վարելու կարող

և վրայեալ անձինք լինին, և իրենց շահն իրենց աշխատութեանը մէջ ապահովեալ լինի :

Ասոր համադրեալ համար պէտք կ'զգար այն հարցումն ընելու թէ մասնաւոր վարժարանք ինչպէս կը յաջողին . — սրտածառն յայտնի է, որովհետեւ մասնաւոր վարժարանաց հիմնադիր — տնօրէնք իրենց շահն իրենց աշխատութեանը մէջ կը վնասեն և իրրեւ վաճառական կամ խանութպան՝ կը ջանան աղէկ ապրանքներ ծախելու, այսինքն, լաւ դաս տնօրէնութիւն աւանդելու, որպէսզի վճարող աշակերտներ գտնեն :

Այն գործնական օրինակէն հետեցնելով՝ կը տեսնենք դարձեալ (որովհետեւ ուրիշ անգամներ ալ այս խնդրոյս վրայ արդէն ընդարձակ կերպով գրած եմք) թէ ինչ որ ալ ընենք և ինչ կերպով ալ որ մտածենք, չենք կրնար գործնական եզրակացութեան մը հասնիլ, եթէ դրութիւնը չփոխենք, և վարժարանաց համար ալ անձնական պատասխանատւութեան սկզբունքը չսխալենք գործադրել :

Երկու միջոց կայ, կամ պէտք է դատարարու կոթիւնը բոլորովին ազատ հրատարակել և բոլոր թաղային վարժարանները մասնաւոր անձանց յանձնել փոխադարձ արդիւններով, և կամ՝ դատարարութեան խնդիրն յատենի Ազգ. Ժողովը որոշելէ յետոյ՝ ընդհանուր վարժարանները Արթուրեան Խորհրդակցութիւնը կ'արձանակէ իրաւասութեանն և նշմարելէ, որպէս զի արտօնութիւն ունենայ իր կողմէն կարգեալ թոշակաւոր տեսուչներով կառավարելու դասներ, և ինք միայն սա Ազգ. Ժողովը որոշող խանութու լինի իր գործոցն համար :

Առաջին դրութիւնը մեր ազգային ներկայ փիւսակին շատ չիրնար յարմարիլ, բայց երկրորդը խիստ յարմար կը գտնենք, որ արդէն համաձայն է եւրոպական դրութեան :

Ուրեմն մեծ իրաւունք ունինք ըսելու թէ դատարարութեան խնդիրը դրամի խնդիրէ աւելի զըրութեան խնդիր է :

Փոխէ դրութիւնը, ձեռք ա'ւ գործնական զըրութիւն և միջոցներ և ահա դրամը կ'ազայ գրեզ կը գտնէ, որովհետեւ խնդիրն արդիւնքի, այն է, կենսական շահու մը վրայ է, որ հարկաւ պէտք է ապահովեալ լինի և վտանգութիւն զոյտնայ, այսինքն, ամեն մարդ համազօր թէ իւր տղան վարժարանին մէջ լաւ տնօրէն խնամուի և բարձր դաս տնօրէնութիւն ստանայ :

Ուրախութեամբ սրտի կը փութամք շընորհաւորել մեր ազգային և ուսումնական բարեկամը՝ Մեծ. Թ. Պէկեան Էֆէնտի, որ վերջին օրերս նշանուեցաւ մեր ազգային պատուաւոր վաճառականներէն Մեծ. Պ. Փընտըքլըեան Էֆէնտիի գուստը՝ ազնուափայլ օրնուրիկի հետ :

Յիշեալ օրնորդն իր ստացած բարձր դաստիարակութեամբն ու ազնիւ յատկութիւններովն այն նշանաւոր օրնորդներէն մին է, որք ճշմարիտ մայրեր լինելու և ապագային բարեկիրթ ընտանիքներ կազմելու կոչումն ու պաշտօնն ունին :

Ազգին ապագան ահա այսպիսի ճշմարիտ մայրերէ կախեալ է, որովհետեւ միայն աղանք են որ Ազգին գանձեր կը պատրաստեն :

Վահան Մամիկոնեան՝ մեծին վարդապետ քեռորդին՝ ճշմարիտ մօր մը զաւակ էր, որ իր մօրմէն ստացաւ գործնական ազգասիրութեան վսեմ գաղափարն և աղով մեծ ծառայութիւններ մատուց առ Ազգն ու Հայրենիս :

Ուրախ եմք որ Պէկեան Էֆէնտի խիստ լաւ ընտրութիւն մ'ըրած է, և կը շնորհաւորենք զՓնտըքլեան գերդաստանն ալ՝ որ բարձր դաստիարակութեամբ կը թած է իւր զաւակն, որ հանդերձեալ է ճշմարիտ մայր լինելու :

Ուստի որչափ ուշադրութիւն հրաւրենք իգական սեռին դաստիարակութեանը վրայ, դարձեալ չենք կրնար մեր պարտաւորութիւնն ըստ արժանոյն կատարել, և ահա միայն սա կըսենք թէ ազգ մը ո'րքան աւելի ճշմարիտ մայրեր ունենայ, այնքան աւելի երջանիկ է :

Ս Ո Վ

Գոհութեամբ կը տեղեկանամք թէ Մոսկուայու Լազարեան ճեմարանի աշակերտք ի նպաստ սովելոց 103 բուսլի հանգանակեր են :

— Նոյնպէս՝ Յարիցլինի ազգայինք 403 բուսլի նուիրեր են յիշեալ նպատակաւ, 177 բուսլի՝ Փարիզու նորահաստա Հայկազեան Ուսումնասիրաց ընկերութեան և 185 բուսլի ալ Ղուբայի Գիլվար գիւղի մէջ կառուցուելիք վարժարանի մը շինութեանն համար՝ որ Թրքաբարաւ Հայոց համար հարկաւոր դատուած է :

Նոյնպէս՝ Բագուի Հայ բողոքական ազգայինք ալ ի նպաստ սովելոց 103 բուսլի նուիրեր են :

— Նոյնպէս՝ Օտէսայի ազգայինք ալ ի նպաստ սովելոց 26 բուսլի և 50 կուսէկ նուիրեր են :

— Նոյնպէս՝ Դերբէնդցի աղա Գասպար Սմիրեանց 20 բուսլի նուիրեր է :

— Նոյնպէս՝ Յարիցլինի ընակիչներէն Մեծ. Բուզայեան եղբարք 15 բուսլի և Պ. Վասիլի Ալեքսանդրովիչ Օրէխով ալ 15 բուսլի նուիրեր են :

— Նոյնպէս՝ Սիմֆերոփօլի ազգայինք ալ 50 բուսլի նուիրեր են :

ԶՈՒՍԱՐՃԱԼԻՔ

Պարսկանտանցի Հայ երիտասարդ մը, որ քունի մը տարիէ ի վեր Տիգրիսի մէջ փոճառականի մը մօտ գործակատարի պաշտօն կը վարէ եղբր, միջնորդի մը միջոցաւ աղջկան մը հետ կամուսնանայ :

Աղջկան ծնողքը 2000 բուսլի դրամօժիտ և խիստ թանկագին գոհարեղէններ կուտան, և իրենց փեսին վրայ ալ շատ ուրախ կըլլան :

Փեսան ալ փոխադարձաբար շատ ուրախ կըլլա-

լով՝ 2—3 շաբաթէն 2000 բուսլին և յիշեալ գոհարեղէններն առնով կաներկութանայ :

Աւերդդ է ըսել թէ փեսան 2000 բուսլին և թանկագին գոհարեղէններուն հետ ամուսնացեր է . — գեղեցիկ բաղդ :

* * *

Գողին մէկը կըսէ, Պ. դատաւոր, գործս ետ ձգեցէք այսօր, որովհետեւ հիւանդութեան պատճառաւ փառաբանա պիտի չկրնայ ներկայ գտնուիլ. —

— Դատ. — Բայց ի՞նչ կրնայ ըսել ձեր փառաբանը, քանի որ դուք գողութիւն ընելու միջոցին բռնուած էք. —

— Նիտակը ըսելով ես ալ շատ հետաքրքիր եմ խմանալու համար թէ այդ յիմարը իմ մասիւ ինչ սուտեր պիտի խօսի :

* * *

Հայրիկ, կողոնդ էկաւ տէի ես ալ սա մեր տղը շանը երկանկնց մեծապատիւ մընորդիչ աղային աղոր հետիցէ մը պիտի ընեմ. —

— Տղաս, անիկա զաթը մէնչուր հետիցէ մըն է, որ դիտցողը դիտէ. —

— Անանկ է նէ պէտք է որ չգիտցողներն ալ զիտնան. —

— Եյ ի՞նչ կըլլայ. —

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ, խնդալը փորը կը մնայ. —

— Անիկա անանկ օլուր օլմաղ հետիցէնէրէ բան չի մանոր, անոր օղորմած հոգի հարը օրհներ է անիկա՝ « օղլում, Աստուած քեզի չամչցնէ » ըսելով. —

— Եյ ես իրեն սունթուրու հետիցէ մը տամ տէ, թող կուզէ նէ նուսպայի պէս ճիտը կախէ, որպէս զի համով հոտով ըրածները աղէկ մը քովը մնան :

Հաշակաւոր Լազարէֆի բանակի օգնական և Մշակի աշխատակից Մեծ. Պ. Գր. Նիկողոսեան՝ որ երկար ատենէ ի վեր Բեդերսպուրի կը գտնուի, մայրաքաղաքս գալու համար ճանրայ ելեր է և վաղն հոս կըսպասուի :

ՕՆԱՆՈՒ ՄԵՂԻՐ

Կ Ա Մ

ԳԻՋԱԿԱՆ ԱԽՏԵՐՈՒ ՀԵՏԵՒԱՆՔԸ

ՀԵՂԻՆԱԿ ԹԻՍՍՍ

Թարգմանիչ Եղիազար Մանուկյան

Սոյն պատուական գործը, որ թիսօսման ծանուցի դադարեցուցն էր զայն արդենքն է իւր տեսակին մէջ՝ ընթերցման արժանի մէկ հատիկ գիրք մ'է, անհրաժեշտ մանաւանդ երկու սեռի երիտասարդաց՝ որոցմէ շատերն աւագ, չարաչար մահուամբ գերեզման կիջնեն, սխալ հասկնալով կենաց ճշմարիտ հեշտութիւնները, Հայրեր, մայրեր, դաստիարակներ կը հրաւիրուին օգուտ քաղել այս գերազանց գործէն, մանաւանդ դաստիարակներ՝ որոց յանձնուած է պատանեկաց բարոյական և նիւթական կենաց ուղղութիւնը։ Կեդրոնաւորին է Ղալաթիա Յ. Արշակ էֆէնտիի վաճառատունը, կը ծախուի նաև Կ. Պօլիս ջրավաճառ Պօղոս աղային խանութը, Սուլթան Համամի դրամ կից թղթավաճառ Գօռանեան Յւսէփի էֆէնտիին մազազան, և ամեն դրավաճառաց քով. գին 6 դրուշ։

ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՄՈՒՐԱՅԿԱՆՆԵՐԸ

Դրեց Յ. Յ. Պարոնեան

Հրատարակէ Ս. Ղ. Պարեղանեան

Աղգային ժամանակակից վէպ մ'է, որ տեսք առ տեսք սկսած է հրատարակուիլ, հինգերորդ տետրը իւր ընծայուած ըլլալով կը ծախուի գրավաճառ Ս. Ղուկասեան և Ֆրէնկեան գրատունները, ուռճի Պօղոս աղային խանութը և լրագրավաճառներու քով ի գին 40 փարայ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՌՐԱՑՈՅՑ

1884

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ԲԵՐՍՏՈՍԻ

ԴԻՆ 100 ՓԱՐԱ

ՅՕՐԻՆԵԼ ՅԵՐԵՄԻԱ ԳԱՀԱՆԱՅԷ ԽԱՍԴԻՒՂԻ

ՍԵՊՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՓՐԿՁԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՅԻ ՀԱՅՈՑ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Պարտաւորութիւն

Վիճակագիր տէրութեանց. — Հայրապետութիւն Հայոց. — Հայաստան աշխարհ կամ Արմենիա. — Օսմանեան միջազգային թղթատարութիւնք. — Ժամանակացոյց սուրհանդակաց Օսմանեան միջազգային թղթատարութեանց. — Եւրոպական նամակատունք ի Կ. Պօլիս. — Յուլյակ դնոց թղթատարութեանց և հեռագրութեանց Եւրոպական և Ասիական քաղաքաց թուրքիոյ. — Սակագին հեռագրի ըստ նոր կարգադրութեանց միջազգային թելերու. — Ընկերութիւնը շոգեշարժ նաւարկութեան, ինչպէս նաև, Եգիպտական (Խալիլիէ). — Մախսուէ. — Աւսարօ-Հունգար Լոյտ. — Մէտաժըրի Մարիթիմ. — Բաքէ էնէ և ընկերութիւն. — Ռուսական ընկերութիւն. — Ընտանեկան գեղարան։

ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ

Հ. Ե. ԴԻՄԵՔՍԵԱՆ

ԽՄԲԱԳԻՐ

Մ. ԳԱՓԱՄԱՆԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԻՔԱՅԷԼ ՍԱՐԵՍՆ

Մէրճան չարչի Բիւշտի էֆ. խանի տակ թիւ 20